

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV — No. 21.

23 Maiu 1899.

PROGRAMUL COMUN AL GERMANILOR

Presă germană discută pe lung și larg o chestiune azi actuală în Austria: programul comun al Germanilor din Austria.

În urma ordonanțelor emise de Badeni în scop de a regula drepturile limbei cehe și acelei germane în Boemia, deputații germani din Camera Austriei au pus la cale cunoscutul obstructionism împedind orice lucrare legiuitoare, așa că în cele din urmă guvernul austriac fu nevoit să proroage Camera *sine die* și să guverneze în mod absolutist, de altcun fel în virtutea unui articol, al XIV-lea, din constituție.

Camera însă a mai fost convocată, obstructionismul însă mereu se reînnoia, în cât azi în Austria domină acel celebru paragraf.

Ca să dea luptei lor un larg temel programatic, Nemții se întruniră în timpul din urmă, prin reprezentanții câtorva partide germane, la Viena, și concepură un program comun de postulate politice și naționale.

Ziarele vieneze publică în fine acest program.

În chestiunea cea mai arzătoare

a Austriei, în cea constituțională, partidele germane cer menținerea actualii constituțiuni și pledează pentru forma unitară a imperiului.

Această încăpățînată accentuare a trebuinței de a se menține această constituție, face ca întreg programul să fie lipsit de orice valoare politică serioasă.

Căci, zadarnică este svîrcolirea Nemților și diplomatizarea fină și tacticoasă a altora: chestiunea naționalităților este o chestie constituțională și pe cât timp Germanii nu vor înțelege aceasta, nu poate fi vorba de conciliațiunea lor cu celelalte popoare.

Punctul de vedere al Germanilor este reflecțiunea, că centralismul ar fi constituind o pavază a hegemoniei lor de rassă în Austria. Dar această considerațiune este greșită. Dela 1867 și pînă astăzi, Austria este un Stat destul de centralizat și de unitar; cu toate acestea, Germanii au ajuns în o strîmtoare politică pe care nimeni nu o poate contesta. Ei se găsesc de ani de zile într'o permanentă primejdie de a fi *slavizați*. Și acest curent slavizant nu e o născocire, ci o tristă realitate. Apoi curentul de slavizare nu se mărginește numai în țările boeme și în cele alpine, ci el și-a făcut drum și în Austria de

Jos și mai ales la *Viena*. Zilnic ce-
tim în gazetele vieneze despre re-
vendicațiunii naționaliste *de ale ce-
hilor din Viena!*

Cum a fost dară centralismul de
pînă astăzi, acest frate de cruce cu
dualismul, o garanție pentru existența
națională a Germanilor?

Da, dacă s'ar găsi în Austria un
monarh *care să dea* puterea Nem-
ților, nu mă îndoiesc, că aceștia ar
căuta, și ar izbuti pînă la un oare-
care punct, să imprime Austriei ca-
racterul lor german și să facă oare-
care paradă cu o astfel de artificială
hegemonie.

Dar și o asemenea situație de «*mură
în gură*», n'ar putea fi durabilă; ea
ar avea caracterul chemării parti-
delor politice germane «la putere»,
și nimic mai mult.

Ele însă nu s'ar putea menține
timp îndelungat, pentru că n'ar putea
să țină piept obstrucției parlamen-
tare și extraparlamentare a oposi-
țiunii naționalităților. Mai curînd sau
mai tîrziu, Nemții iarăși s'ar găsi
în opoziție.

Prin urmare, centralismul ar putea
să le înlesnească o hegemonie de
cîte-va luni, dar el amenință, în fond
și a lor existență națională.

G. G. I.

ROMANII DIN TRANSILVANIA

Dăm aici în traducere următoarele părți
din articolul cu acest titlu apărut în *L'In-
dépendance Belge* și despre care amintirăm
în numărul trecut:

Monarhia Habsburgilor trece acum prin-
tr'o perioadă dintre cele mai interesante
din punctul de vedere istoric și politic.

În Cislaitania, unde pînă acum stăpînea
neconturbată hegemonia germană, s'a ivit
încet-încetîșor o tendință politică nouă al
cărei scop este de a reconstitui monarhia
pe baza unei federațiuni de popoare. A-
ceastă tendință ce se impune, această
reacțiune a popoarelor oprimate este con-
formă cu legea *vendettei* în virtutea căreia
păcatele politice mai curînd sau mai tîrziu
au să fie ispășite. Iosif II și după el, pînă
la 1848, toți oamenii de Stat austriaci
n'au urmărit decît un singur plan: acela
de a germaniza toate domeniile Casei de
Habsburg:

Popoarele, după ce resistaseră pe căi
legale, neobținînd nici un cîștig de cauză
au luat, precum se știe, în 1848 armele
în mîni. Maghiarii își recăpătară autonomia
lor și, devenind stăpîni, ei voră să facă
în Ungaria începînd dela 1868, ceea ce
Germanii încercaseră în întregul imperiu
sau cel puțin în Austria propriu zisă.

Trebue de admis însă că Germanii sunt
cu mult mai civilizați decît Maghiarii și,
prin urmare, mai respectoși pentru prin-
cipiile de umanitate și libertate a popoa-
relor. De aceea, popoarele grupate în Au-
stria au obținut mult mai ușor un grad
oare-care de autonomie națională, care,
desvoltîndu-se încet-încet, are să prefacă
Austria într'o adevărată federațiune.

Aceiași fenomen va avea să se producă
și în Ungaria, deși actualmente Maghiarii
fac pe grozavii și, prin hegemonia lor, ei
asupresc toate naționalitățile celelalte. A-
ceastă asuprire violentă și neomenească a
fost de nenumărate ori semnalată cetito-
rilor *Indép. Belgice*, care cunosc luptele
Românilor aliați Slavi și Sași, luptă ne-
conținută și caracteristică, al cărei succes
final nu poate fi îndoelnic.

*Dar o constatare dureroasă se impune,
în privința luptei Românilor.*

*Agitațiunea lor s'a oprit, ea nu se mai
produce cu aceiași vigoare ca mai înainte*

s'ar putea zice că ea a slăbit. Această stare pe loc trebuie să-și aibă cauzele, fie interne fie externe.

Aceia care nu vor să vadă lucrurile de cât la suprafață sunt ușor convinși că cauzele externe domină chestiunea actuală și, totuși, aceasta este o gravă greșală.

Popoarele ca și indivizii au soarta și guvernele pe care le merită: după acțiunile lor, ei își creiază situațiunile.

Cauza externă care împiedică mișcarea și acțiunea Românilor se vede în celebra broșură a ex-ministrului Bánffy, care se laudă în public că s'a folosit de mijloacele cele mai ilegale și mai perfide spre a-și stabili guvernul său asupra și spre a inaugura un sistem de corupțiune.

El îndrăznește chiar a arăta cum a știut să fie de galanton față de presa străină spre a-i susține opera. El arată cu un cinism nerușinat, că întreaga sa acțiune era îndreptată spre un singur scop: a împiedica acțiunea Românilor, cari trebuiau să fie subjugați cu orice preț.

Spre acest sfârșit, Bánffy s'a folosit de toate vicleniile posibile spre a divide spiritele și a alimenta discordia. Din nenorocire, unii Români s'au lăsat a fi prinși în mrejele sale și ceea ce este mai trist este faptul că Bánffy a reușit să îndepărteze opinia publică a Românilor dela cauza cea adevărată așa că ea se ocupă numai cu cauze occidentale și extrinsece.

DEMOCRAȚIA

(fine)

Să scoatem câte-va concluziuni din aceste considerente.

Guvernele sunt bune dacă lucrează în interesul comun al cetățenilor, ele sunt dacă rele lucrează în vederea intereselor particulare, ori-care ar fi ele. Interesul comun

este să se facă dreptate. Funcțiunea proprie a guvernelor este de a menține justiția, de a întrebuița forța publică spre a apăra persoana și proprietatea fie-cărui cetățean contra rîvnirei violente a celorlalți.

Guvernele pot fi bune sau rele atît în formă monarhică, oligarhică sau democratică, ca și în o mie de alte forme ce s'ar mai putea închipui. Forma atîrnă mai ales dela condițiunea societății într'un moment dat al istoriei, decît dela libera și chibzuita alegere a cetățenilor.

Putem considera democrația ca formă de guvernămînt și ca formă de societate. Ca formă de guvernămînt, ea presintă avantajii și inconveniente. Avantagiul său de căpetenie este, ca poporul să nu se poată îndepărta de interesul comun decît sub imperiul unei greșeli: prin urmare, dacă interesul comun este apărut serios, fie și numai de către o minoritate slabă, el are să iese cu necesitate biruitor, pentru că interesele private, reduse la minciună spre a putea reuși, sunt totdeauna slabe cînd sunt desvăluite.

Inconvenientul democrației este, că poporul, care alege guvernul, este ignorant, ușuratic, fără critică și fără memorie, mai accesibil pentru sentimente decît pentru rațiune și, prin urmare, lesne de înșelat.

Democrația ca formă socială, se întemeiază pe principiul egalității înaintea legii, princip a cărui aplicațiune conduce a mărgini atribuțiunile guvernului la strictul necesar și a lăsa cetățenilor cea mai mare libertate.

Concepțiunea falsă a democrației este un pericol permanent în Statele democratice. Deși respectul justiției este un interes comun al oamenilor, numai un număr restrîns de oameni îl înțelege și-l practică.

Cei mai mulți sunt gata oricînd a fi nedrepti, a asupra cînd se cred mai tari și a tolera asupra de care ei nu are să

sufere. Acolo dar unde puterea legiuitoare aparține numărului, mulțimea lesne își închipue că fiind mai tare ea poate governa după interesele sale private. Aceasta este una din greșelile politice născute din false concepții morale.

Trad. după I. G. Courcelle-Seneuil.

X. X. X.

D'ALE NOASTRE

INDULGENȚA CULPABILA

Se apropie perioada examenelor. E în interesul nostru al tuturor a ne da, cu această ocazie, seamă de importanța clasificării elevilor.

Mulți profesorii au răul obicei de a face pe indulgenții față cu elevii și răi și leneși, și a-i lăsa astfel să treacă din clasă în clasă cu toate că ar merita să fie respinși. Teoria acestor profesori e nostimă. Ei își zic: de ce să nenorocești un băiat. Haid, să-l trecem, să nu-i compromitem viitorul. Această indulgență față cu indivizii singuratici nu este în fond decît o crimă față cu societatea noastră. Căci, te întreb, ce ai făcut adică lăsînd să treacă toate mediocritățile?

Ai contribuit, ca viața publică românească să fie împănată cu o droaie de secături, cari cer slujbe, și dacă au și protecție, le capătă, și smulg, cu chipul acesta, pînea din gura băeților de talent, muncitori, onești și pătrunși de sentimentul de datorie.

A lăsa să treacă toți schilozii intelectuali, toți băeții leneși și rău năvăliți însemnează a crea o înspăimîntătoare și iloială concurență elementelor pozitive ale neamului nostru. E faptă de oameni cu judecată, aceasta ?

Școalele secundare, ca să răspundă meriilor lor, trebuie să fie considerate ca școale de distincțiune, din care nu trebuie să iese decît *tineri distinși* atît sub raportul intelectual, talent și cunoștințe, cît și sub cel moral, bună educație. Generalizarea vulgară a acestui învățămînt, trecerea tuturor sărăciilor intelectuale și morale prin acest învățămînt nu poate fi nici menirea lui, nici interesul societății. Această fabricațiune de cirduri-cirduri de liceieni fără nici un merit este o nenorocire pentru ori-ce țară, cu atît mai virtos pentru o țară culturalicește tinără ca a noastră.

Cred, că profesorii ar face patriei un mai mare serviciu dacă ar fi mai severi cu elevii și astfel mai gînditori la interesele permanente ale societății noastre.

Un profesor.

ALEGEREA DELEGAȚILOR LIGII

Comitetul Secțiunii de București a Ligii a trimis membrilor săi următoarea convocare:

Domnule Membru,

*Neîntrunîndu-se membrii în numărul cerut de Statute, (Art. 24) la prima convocare dela 16 corent pentru a se putea ține Adunarea generală, am onoare a vă convoca din nou pentru ziua de **Duminică 23 Maiu corent la orele 2 p. m., în localul Ligeri culturale, Strada Nouă No. 3, cînd adunarea generală se va ținea cu ori cîți membri vor fi prezenți.***

La ordinea zilei va fi:

Alegerea Delegaților pentru congresul anual al Ligii, ce va avea loc la 6 Iunie viitor.

Alegerea se va face dela orele 2—5 p. m.

Alte chestiuni decât cele care sunt la ordinea zilei nu se pot discuta în această adunare conform art. 16 din Statute.

Primiți vă rog, d-le membru, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Președinte,
S. Perietzeanu-Buzău.

NB. Art. 13. Membrul, care nu-și va fi achitat cotisațiunile sale pe trimestrul care precede adunările, nu poate să ia parte nici la discuțiunile lor nici la vot. Ca să poată însă lua parte la vot mai trebuie să facă parte din Ligă de cel puțin șase luni.

Membrii scutiți de taxa de înscriere ca să poată lua parte la vot, vor trebui să facă parte din Ligă și să-și fi plătit cotisația regulat pe un an de zile.

Desbaterile congresului național bisericesc de peste munți

În lipsă de reporter special la Sibii, publicăm aici, după *Tribuna*, un resumat al desbaterilor congresului în importanta chestiune a așa numitei întregiri a veniturilor preoțești:

O luptă mare a început a se desfășura în congresul extraordinar, chemat a se pronunța în grava chestiune a salariilor preoțești.

E o svîrcolire grozavă, care își are momentele ei sublime, cum și fazele ei caracteristice și instructive.

Deputații din cler, în conferința ținută ieri d. a. la seminar au hotărît cu toate voturile, minus două: respingerea ajutorului, a limine.

Comisiunea de 7, în care prevalează laicii, a hotărît cu 7, contra 2 voturi, acceptarea propunerii consistorului, adică primirea condiționată a ajutorului de stat.

Desbaterea s'a pornit cu greu, dar încetul cu încetul s'a lărgit, și pare a lua dimensiuni mari. Nu se poate prevedea sfârșitul, dar e înălțător a asista la desfășurarea luptei.

Preoții, conservatori, intransigenți față cu statul, și jalusi de titlul glorios ce 'și

l'au câștigat în decursul timpurilor, între împrejurări mult mai grele, înaintea poporului, resping și legea, și ajutorul, și toată îngerința statului.

Pretind însă dotațiune convenientă, realizată de însăși biserica. Se avîntă deci la înălțimea ideală, dar spiritul timpului materialismul, grijile vieții îi apasă nițel.

Laicii, unii din cei mai de frunte, cam tot bărbați economiști și practici, cred că ar ajuta bisericii, dacă în condițiuni mai demne, ar asigura preoților oare-care ajutor, ce s'ar împărți prin biserică. Asta e condițiunea ce o pun și ei.

Și deoparte, și de alta se aduc multe argumente. Dar cei cari susțin propunerea consistorului pare că s'animă de oare-care optimism față cu guvernul, pe cînd ceilalți, cu drept cuvînt îi deneagă or-ce dram de încredere, și nu pun în el nici o nădejde bună.

Interesantă e lupta, privită sub raportul actualității, pentru că presentă noi contradicții și inconsecvențe ale «naționalistilor» care au ales pe Goldiș, care a cerut înainte legea, și a consfințit-o cu votul său în dietă, așa cum e.

Ei l'au ales lotuși, și acum sunt contra primirii ajutorului fie și condiționat, cum propune consistorul și comisiunea.....

Iată un scurt raport:

Ședința se deschide la 10. Presidează Metropolitul. Episcopul Popea nu a sosit, nici d-l dr. Alexandru Mocsonyi care e bolnav.

Procesul verbal al ședinței de ieri se autentifică. Se dă concediu lui Zigre și Nicoară.

Președintele revoacă memoria răposatului Valeria Bologa, fost membru al congresului, și se exprimă doliu pentru pierderea lui.

Dl. Dr. Mihu, referentul comisiunii de nouă, citește raportul consistorului, îl motivează cu o lungă vorbire, și recomandă spre primire propunerea făcută, anume ca în considerarea necesității unei dotațiuni, și în considerarea datorinței statului de a ajuta biserica, în considerare că dispozițiile prejudicioase ale legii isvorăsc dintr'o neîncredere neîntemeiată a statului—să admită ca parochii să ceară ajutorul, dacă guvernul va primi să împărțească banii prin autoritățile noastre bisericești.

Păr. Măneguțiu, protopop în Tîrgul-Mureșului, e contra primirei. Rostește un lung și frumos discurs, evocînd icoana preotului român din vechime, care trăia în comuniune perfectă cu poporul ce păstora, împărtășind durerile și bucuriile lui.

Prin primire s'ar despărți și depărta preotul de poporeni săi, și va fi vai de noi! Preotul ar ajunge *neavisat și nepăsător* de turma sa. Nu ne trebuie preoți bogați, ci modești, cruțători și harnici. Bucovina are preoți bogați, și poporul e vai de el. Să ne ferim de rîma din undița dușmanului. Dacă e lipsă să se îmbunătățească starea preotului, să o facă biserica, nu statul, prin impunerea unei dări culturale cum plătesc și credincioșii altor confesiuni.

Face următoarea propunere :

«Congresul național bisericesc însărcinează eparchiile, ca mai înainte de 1 Ianuarie 1900 să stabilească precis și corect dotațiunile tuturor parochiilor noastre.... Organele însărcinate cu aceasta, adevărat cel puțin un comisar consistorial, presbiterul tractual și doi martori verificatori să se adopereze în calea constituțională a ameliora aceste dotațiuni la minimul normat în lege—prin ridicarea competențelor stolare și a prestațiunilor poporului în naturalii, prin asigurarea de moșii și realități parochiale în folosința preotului și prin fixarea de salare sau remunerațiuni din budgetul bisericesc. Acolo, unde organul executiv află mijloace și putință de ameliorare, dar află rezistență la organele și corporațiunile din parochie, consistoarele eparchiale, la propunerea aceluia, pot ridica competențele stolare și remunerația, sau salarul din casa bisericeii—și fără învoirea corporațiunilor din parochie».

Iar acolo, unde nici după toate aceste și nici cu suma de 50 fl. precisată mai jos, nu se va putea stabili venitul minimal (400 fl.) pe seama parochului, lipsa se acopere din fondul preoțesc al dieceșei.

Un atare fond trebuie să-și înființeze fiecare eparchie încă sub decursul acestui an; așa că per 1-a Ianuarie 1900 să se asigneze fie-cărui paroch a cărui dotațiune nu trece peste 800 fl. suma de 50 fl. anual.

Înființarea și administrarea acestui fond preoțesc rămîne o afacere internă a dieceselor, aceste însă datoare sunt a împlini

întocmai cele stabilite în acest conclus, chiar și pentru cazul, că la început ar trebui să facă un împrumut.

Măsurile luate de către legislativele eparchiale, referitoare la salarisarea protopresbiterilor, ca atari, rămîn nealterate.

D-l Ioan Sirbu, din diecesa Caransebeșului vorbește și el contra. Chestiunea se pune: dacă vrem ori nu ca preotul să mai fie una cu poporul? «Condițiunea» ce se pune în propunerea comisiunei n'are înțeles, pentru că în §-ii 7—9 sunt condițiuni grave, care nu se pot nici cum primi. Intențiunea legii e, nu ajutorarea, ci «patriotizarea» preoților. Conceptul patriotism e larg, și preoții noștri vor fi expuși la vecinice șicane acceptînd ajutorul fie și cu «condițiunea» comisiunei.

Dl. av. Truța vorbește pentru propunerea comisiunei. Zice că ne-a făcut iluzii rele față cu dispozițiile legii, cari nu-s tocmai așa rele. Poate să urmeze rău din ele dar nu trebuie să urmeze.

Oratorul e des întrerupt mai ales de Ciorogariu și Mangra.

Păr. Mihaiu Popovici, protopop în Orșova vorbește *contra*. Legea vatamă autonomia bisericeii. Congresul e dator să o apere. Autonomia va fi călcată în picioare. A se teme, că preoțimea nu se va supune votului congresului, și va cere ajutor direct de la stat,—e un vot de neîncredere față cu preoțimea și-l respinge. Ce oferă legea e un *dar danaic*. Nu primește insinuarea că preoțimea ar fi lacomă. Această bănuială ne jignește.

Propune deci :

«Considerînd că legea din chestie violează autonomia bisericeii, că regularea dotațiunei aparține bisericeii, că congresul din 1895 a hotărît că în dotațiunea clerului nu poate admite ingerința statului de cât dacă ajutorul îl dă într'o sumă generală bisericeii ca atare, iar nu parochilor ad personam, congresul decide că nu poate primi ajutorul de la stat.

Propunerea e primită cu aplause și strigăte de *bravo*.

După mici observări pentru propunerea comisiunei, ale d-lui Dr. Miha și P. Rotariu, urmează mai pe lung Mangra, care vorbește *contra*. Zice că statul tinde la stațificarea bisericeii. Singuraticii preoți ar

putea face abusuri, dar congresul nu poate consfinți actul asupra autonomiei. E numai o cirpeală, nu dotație. Ea va fi un isvor de procese, și va deschide ușiță spionajului în biserică. E pericol că înstrăinează preoțimea de popor. Primește propunerea protopopului *Popovici*.

Dl. dr. **Oncu** e pentru comisiune. Recunoaște vederile contrare, dar face față situației. Desfășură pe larg momentele oportunității.

Nu e vorbă de autonomie. Legea s'a făcut între protestele noastre și contra voinței noastre a tuturor...

Dl. av. **Brediceanu**: Nu a tuturor!...

Dl. dr. **Oncu**: Toți am luat poziție contra ei, când s'a creat.

Dl. **Brediceanu**: Nu toți. Au fost de aceia cari chiar în parlament au spriginit-o, au aprobat-o...

(Oratorul observă alusia la Goldiș, rămîne perplex pe un moment).

Dl. dr. **Oncu**: Nu sper bună-voință de la guvern, dar dacă noi nu primim, preoții tuturor celor-l'alte confesiuni vor beneficia de la stat, din sudoarea poporului nostru, numai ai noștri nu... Pentru acestea și alte considerațiuni, cari nu se pot spune, recomandă primirea.

După ce mai vorbesc câți-va oratori Metropolitanul pune chestiunea la vot și *ajutorul Statului maghiar se primește cu 40 de voturi contra 26*.

Acest vot a produs o adincă nedumescire în toate cercurile românești.

ADUNAREA SECȚIUNEI

Mine, Duminecă se întrunesc membrii Secțiunii de București a Ligii spre a alege delegați pentru congresul anual ce se va ține la 6 Iunie.

Congresul Ligii, fiind unica întrunire a delegaților tuturor secțiunilor din țară, are totdeauna o deosebită importanță pentru activitatea asociațiunii noastre.

Sperăm, că toți membrii secțiunii care știu să aprezieze însemnătatea Ligii, își vor face datoria de Români și se vor grăbi la adunarea de mine.

O VOCE GERMANĂ

«*Leipziger Neueste Nachrichten*» publică sub titlul «*Frica în Ungaria*» un interesant articol în care, vorbind despre activitatea guvernului *Széll*, constată că *frica* zădărnicește și cele mai bune intențiuni ale acestui guvern.

Ungurii se tem — zice — căci se simt prea slabi, cu toate că au puterea în mână și se simt prea mici, căci nu fac nici jumătate din populația țării. Ei ar voi ca maghiarisarea să progreseze cu iuteala fulgerului și sunt îngrijați, că nemaghiarii sunt încă prea tari, fiind-că există și nu voesc să se lepede de individualitatea lor națională. De aceea iau în pripă măsurile cele mai exagerate, spre a se apăra în contra pretensului pericol, ce ar amenința maghiarismul din partea naționalităților, pe cari zadarnic se silesc a-le contopi.

Firește, — adaugă foaia germană — se tem și naționalitățile nemaghiare și neîncrederea lor de zeci de ani îndreptățită primește din zi în zi mai mult nutriment. Amintește experiențele făcute sub *Tisza* și *Bánffy* și politica de instrucțiune, terenul, pe care se valorează mai mult șovinismul maghiar. Naționalitățile — zice — pretind cel mai puțin dezvoltarea neîmpiedecată a culturii și a limbei lor proprii. Aceasta însă nu se permite, și se înaintează orbește spre a forța o unitate limbistică, cu toate că aceasta într'un stat poliglot este o imposibilitate. Toți factorii puterii lucrează pentru această țintă utopică și adevărul, că pe lângă Maghiari trăiesc în Ungaria și

Nemaghiari cu drept de existență, nulasă să iasă la iveală.

«Aici ar fi un teren pentru omnipotentă mult laudatului ministru președinte Széll ! Dar ce se întâmplă ?

Foaia germană descrie după această întrebare situațiunea naționalităților sub regimul Széll și înăsprirea ei pe toate terenele și încheie : «Cui nu-i va părea rău de a vedea atîta mizerie? Și cine nu se gîndește, că aici o problemă multămitoare așteaptă pe un mare bărbat de stat?»

Districtele române ale Banatului Severinean și starea socială a locuitorilor săi

(Din încă înedita «Istorie a Banatului Severin» de Patriciu Drăgălină)

(Urmare)

Numele clasic al râului Bîrzava, lîngă care se văd ruinele castrului roman *Berzovia*, păstrat în decursul veacurilor în toată originalitatea sa în gura locuitorilor, precum și numele comunelor Berzafö, Terova, Terovița și Tîrnova, din care unele (Terova, Tîrnova) există și astăzi și despre care în documente se face amintire ca aparținător acestui district, ne indică în mod autoritativ regiunile asupra cărora s'a extins domeniul districtului valahic Bîrzava. S'a mărginit la N. cu districtul Comiat, iar la S. cu al Cărașului.

Din cele expuse mai înainte s'a constatat de ajuns existența *districtului Lugoj* în decursul veacului XIV.

În secolul XV, anume în 14 Iulie 1442, dă regele Vladislav I, capitlului arădan ordinul, ca să introducă chinezii români din districtul lugojan, pe *Nicolae Turcin* de *Gamzo* și pe *Michai Corneth* (pro fidelium servitiorum meritis... valachorum Kenziorum districtus Lugas) în moșiile donate în Berzös, Chehohaba și Ohabița. Din acest act se vede, că comunele numite aparțineau districtului Lugojului și că chi-

nezii Nicolae Turcin și Mihai Corneth erau deja stăpînii moșiilor acestora, de oare ce «Voevodul și Banul Ioan», adică Ioan Hunyadi, le-a fost donat din timpurile de mai înainte.

Existența districtului în secolul acesta se constată prin acte publice, în care se face amintire de mai multe comune, se zice anume, că se țin de districtul Lugojului. Autonomia sa însă a fost călcată de regele Mathia Corvin, verosimil, pentru ca să cîștige simpatiile optimaților unguri, arătîndu-le cît de dușmănos este față de cei din acelaș sînge cu el. Mathia donează la 1464 cetatea Jdioara și opidul Logoj, dimpreună cu satele și teritorul aparținător acestor orașe lui Ioan Pongrácz, care era voevod al Transilvaniei și ispanul Secuilor. Prin actul acesta a călcat în picioare drepturile și privilegiile garantate districtelor române de Ladislau V, căci în virtutea acestora nu era permis nimenuia, nici chiar regelui, a face donațiuni străinilor fără consimțirea universității nobilimei districtuale. Altă volnicie a comis-o la 1487. În anul acesta se stinge familia nobiliară *Dobrota*; moșiile acestea : «Cîmpul frumos»; un prediu al districtului, îl donează lui Mathia, fiul voevodului Pongrácz.

E surpinzător, că într'un district atît de însemnat, cum era al Lugojului, nu se pomeneste nici măcar numele unui singur *castelan de Lugas*, după cum bunăoară s'a arătat, că au existat castelani ai districtului Sebeș, Meedia, etc. A fost însă în Lugoj o cetate, care s'a numit castrum, castellum și arx. Iată și numele unor comandanți ai cetății :

La 1529 Petru de Tincova, castellanus castrî Lugas ;

La 1591 Ioan Băbos, vicecastellanus acris Lugas ;

La 1597 Ioan Szepsi, provisor acris ;

La 1658 Ladislau Folka, capitaneus arcis ;

La 1658 Toma de Rapșa, provisor arcis.

Ni se arată ca și cînd castelanii din Jdioara au fost în timpurile dintîiu guvernatorii districtului Lugoj. Lucrul se confirmă prin o epistolă a lui Iacob Măciș, Ioan More și Vasa, castelani ai Jdioarei (castellani Castrî, Sydowar), în care se zice, că ei au ținut judecată dimpreună cu nobilii provinciei lugojene (in sede nostra Iudiciaria

unacum nobilibus comprovincialibus Sedis Lugas) asupra pretensiunilor lui Iacob de Marga și Sandrin Sysman,

Castelani ai Jdioarei au fost:

La 1323 Dionisie, stolnic reg. totodată castelan al Meediei;

1419 Sigismund Losonezy, castelanus de Sydowar, Orsova Miháld, Sebes și a mai multor cetăți;

1432 Ladislau, Chap (Tap) și fratele său Stefan;

1440 Francisc Kis (Micul) și Ioan diacul;

1454 Iacob Pongrácz de Szentmiklós; comes de Sydowar et Somlyó;

1464 Gregorie Bethlen;

1470 Iacob Măciș, Ioan More și Vasa;

1478 Iacob Măciș;

1485 Ioan More;

1466 Ioan Endrédi, praefectus castris Zsidowar.

Pe timpul Bathoreștilor (1578 și 1585) s'a ținut Jdioara de districtul Caransebeșului. Se vede că-și pierduse însemnătatea de mai nainte. Abia acum, când nu existau castelani «de Sydowar», cetim despre castelani lugojeni.

Despre nobilimea districtuală, ca «universitas nobilium» se face amintire la 1419 cu ocaziunea unei judecăți, ținute în opidul Caian sub presidul lui Sigismund Losonezy cu concursul nobilimei din districtele Sebeș, Lugoș, Caran și Comiat; apoi la anul 1478, când nobilimea districtului Lugoș întărește cu jurământ, că Perlo și suburbiul Jdioarei au avut totdeauna hotare separate.

De pe timpul lui Mathia a trecut cetatea Lugoșului și teritoriul său din mîna Domnitorului în posesiune privată și din mîna privată în a Domnitorului. Așa d. e. ordonează Ferdinand I, ca să se restituie cetățile: Lugas, Zsidovar și Rekaș lui Lévai, Forgács și Ioan Pastoi, iar către finea veacului Lugoșul se află iarăși în mîna Domnitorului, căci numai astfel pot avea înțeles scrisorile principelui Sigismund Bathory de la 1593: «opidum nostrum Lugas, ac castellum in eodem oppido et districtu Lugas», în care oraș locuia atunci Elisaveta, soția lui George Palatici, care era Ban al Caransebeșului și Lugoșului. De oarece numita Elisabetă, Soția Banului Palatici, a locuit

în Lugoș, nu greșim, când susținem, că în Lugoș se află acum reședința Banilor.

La anul 1609 se face pentru ultima dată amintire de nobilimea acestui district, care prin proteste nisuește să-și revendice drepturile pierdute. Principele Ardealului Gavrilă Báthori adică donase cancelarului său Gregorie Németh, cu vătămarea privilegiilor garantate nobilimei din districte, orașul Lugoș și tot districtul de același nume. În contra acestui atentat criminal protestează vrednicul fibirău lugoșan Nicolae Toysa în numele tuturor senatorilor, al comunei, al universității nobililor, precum și în numele celorlalți Români și chinezi ai orașului și districtului Lugoș, cu toată energia, dar judecînd după efectul său, fără folos. Plînsorarea Lugoșenilor e cîntecul dureros al lebedei. Epigonii plîngeau, — ei nu era mai mult capabili de protestul armelor.

Deja la 27 Septembrie 1615 aduse dieta din Cluj sentința de moarte asupra districtelor române, declarînd Lugoșul, Caransebeșul, etc. de averea fiscului.

Rugina copleșește d'aici înainte faptele strălucite ale nobilimei române; locul Românilor viteji, care în secolul XV, deveniră spaima păgînilor, îl ocupă mercenari plătiți, adunați din toate părțile lumii, și aceștia în adevăr au fost mai mult spre stricăciune, decît întru folosul acelora, care, sub conducerea unor căpitani iluștri, erau scutul și santinela Ungariei.

Privilegiile, care le primiră Lugoșenii la 1654 dela principele George Rákoczy, și care aveau de scop înființarea unor instituțiuni militare și prin aceste dispozițiuni regenerarea spiritului milităresc, nu se pot asemăna cu privilegiile lui Ladislau V; d'aceia nici prezentul principelui transilvănean nu li-a aprins inima pentru cauza unor Domnitori, dela care au avut să îndure mai mult rău decît bine.

Afară de districtele înșirate în literele privilegiale ale regelui Ladislau V, a căror existență de altcum se constată și din actele publice ale timpurilor mai vechi, au mai fost și altele. Numitul rege, înșirînd într'o diplomă din 30 Ianuarie 1453 meritele lui Ioan Hunyadi, donează lui și fiilor săi cetățile Gurghiu, Turda și Mureș, precum și districtele valahe ale comitatului Timiș: *Swdya, Monostor, Bosar și Supan,*

dimpreună cu satele și apartenențele lor. Instituirea, nu cunoaștem cauzele, se întâmplă abia la 14 Septembrie al aceluiaș an. În ordinul de instituire, ce se trimete capitlului arădan însă, se face amintire de *districtele valahice*: Suggya, Supan și Thwerd; va să zică: în locul districtelor Bosar și Monostor (Suggya poate să fie=cu Swdya), despre care se face amintire în literile donaționale dăm de urma districtului Thwerd, asupra căruia nu s'a dispus în actul de donațiune.

Nu suntem în stare să deslegăm această enigmă. Observăm însă, că comuna furdia din comitatul Căraș-Severin (Pretura Făget), în secolul XVI și XVII a fost cunoscută sub numele Ferde=Furdea, și ca atare centrul unui district valahic. Ferde, Thwerd sau Thwrd e Furdia de astăzi, pentru că satele, despre care se zice că erau în acest district, sunt identice cu acelea, care le aflăm astăzi în jurul Furdiei. Districtul Suggya, Sugdya sau Swdya s'a estins în valea Begheiului, între Chiseteu și Făget. Această suposițiune se confirmă prin satele și astăzi existente Leucușești, Rădmănești, Răchita, Cladova, Gruin etc., care se amintesc ca aparținătoare acestui district. Bosar e Bujorul de astăzi; iar Supan=Jupani și Mănăstur sunt sate situate la S. V. Făgetului.

Nu se constată din acte, că oare districtele acestea împărțitu-s'au de drepturile și privilegiile nistrictelor române, înșirate în diploma lui Ladislau V. Intâmplările petrecute mai târziu însă confirmă învederat că Românii, populațiunea exclusivă a districtelor, numite, s'a bucurat de drepturile și beneficiile fraților din cele 8 districte privilegiate.

Românii din districtele Mănăstur, Suggya și Margine refușă a se supune autorităților comitatense temișene. Nesupunerea aceasta numai pe baza drepturilor, întemeiate pe autonomia proprie a districtelor, se poate justifica.

E semnificativ, că diferențele ivite între districtele numite și între municipiul timișan, nu s'au putut complana pe calea județelor, ordinare, ci dieta însuși a trebuit să intervină. Verdictul său e nejust și adine vătămător pentru Români, iar motivarea art. de lege 32: 1518 prin care se decretează anexarea districtelor Mănăstur, Suggya și Margine la comitatul Timiș, caracterizează

fără comentariu stările anarhice, ce erau în Ungaria pe timpul neputinciosului rege Ludovic II. «Considerînd, că districtele Mănăstur, Suggya și Margine de present nu sunt nici spre folosul Ungariei, nici al Transilvaniei (qui in presens nec Transilvaniae, deserviunt) și considerînd, că locuitorii acestora sunt mai mult spre dauna și stricăciunea altor locuitori din țară (quia de medio in habitatorum eorundem Districtum plurima damna et pericula Regnicolis inferuntur), dieta decretează anexarea acestor la comitatul Timiș».

«După ce s'a pronunțat acest verdict, care înferează districtele Române, ele dispar pentru vecie de pe terenul istoric», zice Pesty Frigyes cu mai mult *patriotism*, decît iubire de adevăr și dreptate.

Nu credem, că în timpuri atît de critice cum erau anii dela 1518—1526, cînd tronul Ungariei se clătina sub picioarele regelui imbecil, să fi cugetat cine-va la executarea acestei legi nedrepte, și mai cu seamă, cînd Românii districtelor de ceartă erau decîși cu arma în mîna a-și apăra dreptul strămoșesc. De altcîm chiar și acum partea cea mai însemnată din teritorul acestor districte aparțin comitatului Căraș Severin iar nu Timișului.

Cu date positive se constată deci existența următoarelor districte bănățene: 1. Caransebeș, 2. Lugoj, 3. Meedia, 4. Almaj, 5. Ilidia, 6. Căraș, 7. Bîrzava, 8. Comiat, 9. Suggya (Sugdea), 10. Bojur, 11. Mănăstur, 12. Jupani, 13. Margine, 14. Fudea; cătră acestea adăugăm: 15. Icus, zălogit la anul 1439 de regele Albert lui Ioan Hunyadi și 16. Făget.

Afară de cetățile, despre care s'a vorbit, au mai fost și altele în Banatul Severinului; anume: *Bocșa* (Boksa), *Găureni* (Gewrin, Görény), *Peth*, *Svinița* și *Drencova* (Dranko), despre care însă, întocmai ca și despre *Orșova*, nu putem să arătăm, în ce raport au stat cu districtele.

Inceputul districtelor valahice se perde în vechimea timpurilor; probabil că basa lor s'a pus pe timpul lui Achtum, dela anul 1000 d. Cr. Cu date positive s'a constatat existența lor în secolul XIV. Chiar literalele regelui Ladislau V, referitoare la privilegiile districtelor Lugoj, Caransebeș, Meedia, Almaj, Ilidia, Căraș, Bîrzava și Comiat, sunt

dovadă, că n'avem de lucru cu niște concesiuni de nou conferite Românilor din Banatul Severin, ci cu întărirea privilegiilor, care le-au fost garantat predecesorii săi strămoșilor acestor Români (et per predecesores nostros Reges Hungariae ipsis concessa sunt). Existența de vechime a districtelor, cu prerogative și privilegii garantate de regii maghiari, le constată și literele privilegiale ale lui Ladislau V. In documentul său se arată motivul, care l'a determinat să întărească privilegiile tuturor nobililor, a chinezilor și a celorlalți Valahi districtuali. Mulțămita și recunoștința sa pentru credința și pentru servițiile, pe care le făcuseră întru apărarea vadurilor Dunării, contra deselor incursiuni ale Turcilor și la expedițiuni în afară (tum vero consideratis fidelitatibus et fidelium serviorum meritis eorundem universorum nobilium et Keneziorum ac ceterorum Valachorum, . . . in custodia et tuicione vadurum Danubii contra crebros incursus Turcorum), a fost, ceea ce l'a îndemnat să se arate atît de binevoitor cu Români. În răsboaiele cu Turcii au dovedit Români totdeauna o vitejie rară și credință neclătită. Acest atestat vedem, că nu-l deneagă nici chiar regele maghiar.

Libertățile, imunitățile, prerogativele și drepturile inarticulate ale Românilor din B. Severin, le întărește Vladislav V, cu autoritatea sa regală pentru present și pentru viitor, în diploma d-to Viena la 29 August 1457.

In înțelesul literelor privilegiale nime-nuia, nici chiar maestății regești, nu-i ertat a despărți satele și moșiile dela olaltă, nici a le vinde străinilor, numai celor, ce vor fi recunoscuți de bine meritați de către nobilii și Valahii acestor districte. Cele 8 districte să aibă comitele lor, care să le facă dreptate; cei nemulțămii cu sentințele pot să-și înainteze recursele lor la judele curiei și la rege. Dacă comitele sau vicecomitele (Comites et Vice comites) ar avea să încaseze pedepse în bani, nu este permis a le lua trăgătorii, vacile și namaele. Pedepsele în bani să nu se încaseze fără intervenția solgăbireului. Nobilii și chinezii valahi sunt scutiți de dare, averile lor și ale iobagilor scutite de exerciții. Nobilii valahi sunt a se considera ca nobilii veritabili ai țării.

Procesele nobililor contra iobagilor le deliberează nobilimea, iar cele contra nobililor și chinezilor se judecă înaintea Comitelui:

Pentru aceste beneficii trebuiau Români să țină fortărețele și cetățile în stare bună și să apere, ca în timpurile de mai nainte, vadurile Dunării în contra Turcilor.

(Va urma)

DAS FREIHEITLICHE UNGARN

Das magyarische Amtsblatt publicirt eine lange Liste von in Rumänien gedruckten Schriften, denen der Eingang nach Ungarn verboten ist.

Die Leser Können aus dieser Zusammenstellung von Titeln ersehen dass selbst die unschuldigsten Handbücher verboten sind.

«Adevărul» București, 1895.

«Adevărul» Iași, 1895.

«Alarma», București, 1885.

«Al III—IV-lea răspuns la Mesagiu» București, 1896).

«Albina», Viena, 1869.

«Alergătorul Român», Botoșani, 1894.

«Alergătorul», București, 1882.

«Almanachul Românului pe anul 1891», București, 1895.

«Altarul «România Liberă» București, 1885.

«Amorul», Galați, 1894.

«Amorul meu 1889», București 1895.

«Anul Nou Român», Botoșan 1897.

«Apelul la dreptate», București 1897.

«Apărarea», Brăila, 1894.

«Ardealul», București, 1895.

«Autorii români moderni 1891, București, 1895.

«Avram Iancu, regele Carpaților», București 1896.

«Binele public», București 1883.

«Biserica și școala Hacnat», București 1895.

«Biserica «Unitatea Națională» București. 1885.

- «Buciumul», Botoșani, 1895.
 Carte fără titlul edată de Academia Română în limba română și germană, București 1894.
 «Calendarul pentru toți Români, București, 1855.
 «Calindarul Daciei pe anul 1882», București, 1882.
 «Calendarul Ligii, căl. de perete, București, 1893.
 «Calendarul Național, București, 1884.
 «Calendarul Traian», București, 1884.
 «Calendarul caraghiosului», Iași, 1890.
 «Calendarul pentru toți Români», București, 1893.
 «Călătorul Român», Botoșani, 1895.
 «Cîmpul Libertății», București, 1898.
 «Caritatea Română», Botoșani, 1897.
 «Carte de citire prelucrata de o asociație inventatoare. (Poate vrea să zică: «Carte de citire prelucrată de asociația învățătorilor, București, 1895).
 «Catanza Romana», Botoșani, 1895.
 «Chestiunea Națională», București, 1896.
 «Chestiunea Transilvaniei în parlamentul României», București, 1896.
 «Chestiunea Națională», discurs rostit de dl D. A. Sturdza, București, 1896.
 «Chronique parisienne (La)», Paris, 1880
 «Cine sunt Ungurii și cine sunt Români» București, 1891.
 «Cine sunt Ungurii și cine sunt Români», de Ioan Atanasiade, București, 1885.
 «Cîteva cuvinte despre dualismul austro-ungar, Galați, 1882.
 «Ciulinul», București, 1883.
 «Comerțul român», Botoșani, 1897.
 «Concordia», București, 1888.
 «Contemporanul», Iași, 1883.
 «Contemporanul», Iași, 1888.
 «Convorbiri Literare», Negruzzi No. VI/I, București, 1895.
 «Corespondența Română», București, 1895
 «Cursul de stil și compozițiune, (a Mantu!) București, 1895.
 «Cronici și Legende, (Oeconomu) 1890», București, 1895.
 «Culegere de poezii și legende populare» Iași 1893, București, 1895.
 «Curentul Roman», Botoșani, 1895.
 «Curierul», București, 1888.
 «Curierul Român», Botoșani, 1894.
 «Dacia», Galați, 1892.
 «Dacia Viitoare», București, 1894.
 «Dacia Viitoare», Paris, 1883.
 «Dama (Mondrescul) 1893», București, 1895.
 «Democratul», Ploești 1885.
 «Desrobirea muncitorilor», București, 1886.
 «Discursul de apărare rostit de I. Russu Șirianul, România, 1896.
 «Discursul d-lui D. A. Sturdza, București, 1894.
 «Dorul Roman», Botoșani, 1895.
 «Dreptatea», București, 1889.
 «Dreptatea omului», București, 1885.
 «Ecolul» identic cu ziarul «Lupta», București, 1891.
 «Economul Român», Botoșani, 1895.
 «Ecolul de București», București, 1888.
 «Epoca», București, 1898.
 «Farul Român», Botoșani, 1895.
 «Foaia Literară», identică cu «România Liberă», București, 1896.
 «Fraternitatea austro-ungară et română», București, 1885.
 «Frăția» identică cu «Adevărul», București, 1893.
 «Funcționarul», București, 1895.
 «Galații», Galați, 1893.
 «Gazeta Mehedințului», T.-Severin 1896.
 «Gazeta Poporului», București, 1895.
 «Gazeta Nouă», identică «Constituționalul», București, 1891.
 «Gazeta Română», București, 1895.
 «Gazeta Săteanului», România, 1888.
 «George Baal, martirului D. Lucaciu», România, 1896.
 «Golgota», 1894.
 «Grigoriu T. Brătianu», broșură, București, 1893.
 «Horia», Sibiu, 1896.
 «Idea», București, 1884.
 «Imparțialul», București, 1884.
 «Înainte», București, 1879.
 «Informatorul Român», Botoșani, 1894.
 «Interpelarea d-lui V. A. Urechia et., București, 1896.
 «Jeorgo Baal, Martirului dr. V. Lucaciu» București, 1896.
 «Jiul», Tîrgu-Jiu, 1896.
 «Jos Mileniul», România, 1896.
 «Jurnalul Român», Botoșani, 1895.
 «Lealitatea», București, 1885.
 «Legenda mia, Bolintreeu, 1862», București, 1895.

- «Liga Română», București, 1885.
 «Literatorul», București, 1885.
 «Luceafărul», Focșani, 1894.
 «Lumea Nouă», București, 1895.
 «Lumina», București, 1894.
 «Lumina ilustrată», idem cu ziarul «Lumina», București, 1894.
 «Lumina pentru toți», București, 1892.
 «Luminatorul», București, 1882.
 «Luptătorul», București, 1882.
 »Lupta», București, 1881.
 «Lupta Națională», Brăila, 1894,
 «Luptele pentru naționalitate», București, 1892.
 «Maiorul Român», București, 1898.
 «Marșul Ligei Române», București, 1895.
 «Martirului dr. V. Lucaciu, Sibiu», 1896.
 «Martirului dr. V. Lucaciu», București 1896.
 1896.
 «Mehedințul», T-Severin, 1894.
 «Melancolie», Versuri, (Igel), 1891. București, 1895.
 «Mesagerul Național», București, 1895.
 «Mișcarea Română», Botoșani, 1898.
 «Naționalul», București, 1884.
 «Națiunea», București, 1894.
 «Noua Gazetă», identică cu «Voința Națională», — 1890.
 «Omagiu patriotului G. T. Brătianu», București, 1893.
 «Opinia», București, 1898.
 «Ordinea», Buzău, 1898.
 «Orientul», București, 1884.
 «Ortodoxul, foaiă eclisiastică 1880», București, 1895.
 «Pactul Român», Botoșani, 1897.
 «Patrie (La)», București, 1894.
 «Patriotul român», Botoșani, 1896.
 «Perseveranța», București, 1884.
 «Perseveranța», București, 1879.
 «Plugarul», București, 1885.
 «Poporul», România, 1884.
 «Poporul Român», București, 1883.
 «Pozițiunea și drepturile Metropoliților români, București 1892, București, 1895.
 «Presentul Român», Botoșani, 1897.
 «Prescurtare din Istoria Românilor», București, 1897.
 «Principiul de naționalitate», București, 1894.
 «Progresul Român», Botoșani, 1895.
 «Pruncul», București, 1894.
 «Raiul», București, 1899.
 «Raportul general», București, 1892.
 «Renașterea», București, 1884.
 «Renașterea Română», București, 1897.
 «Răsboiul (redactat de Bauer», București, 1882.
 «Reșinariul», București, 1885.
 «Reuniunea Românilor din Transilvania și Ungaria, de Nicolae Mungațiu Rossi», România, 1896.
 «Revista Societății Lira», București, 1888.
 «Revoluția Socială», Craiova; 1898.
 «Revista Critică Literară», Iași, 1893.
 «Revista Poporului», București, 1894.
 «Revista Societății Tinerimea Română», București, 1885.
 «Rolul Român», Botoșani, 1895.]
 «România hartă», — 1892.
 «România» identică cu «Binele Public» București, 1891.
 «România cu țările învecinate de T. Coller Jose», București, 1896.
 «România la Debrețin sau condamnarea lui V. Lucaciu», București, 1896.
 «România Liberă». București, 1879.
 «Românii din regatul ungar și politica maghiară de I. Slavici», București, 1896.
 «Românii și Maghiarii», de I. P. Florantin, București, 1896.
 «Românul», București, 1894.
 «Rostul Roman», Botoșani, 1896.
 «Schițe și amintiri (Petrescu) 1893», Craiova, 1895.
 «Școala Română», Botoșani, 1895.
 «Semnalul», București, 1884.
 «Situația Română», Botoșani, 1896.
 »Solidaritatea Latină», București 1895.
 «Solidaritatea», România, 1884.
 «Statul viitor și social democrația», București, 1896.
 «Studentii și Mihail Kogălniceanu», București, 1896.
 «Suspîn Național, B. Ionescu», ? 1897.
 «Tactica social-democratică a lui Frid. Engles», România, 1896.
 «Țara», București, 1894.
 «Telegralul Român», București 1889.
 «Tinerimea», București, 1894.
 «Tinerimea Română», București, 1884.
 «Tocila», București, 1892.
 «Transilvania», Ploști, 1895.
 «Turda», București, 1892.

- «Unirea», București, 1887.
 «Universul», București, 1894.
 «Univesul Literar», București, 1894.
 «Unitatea Națională», București, 1885.
 «Variatatea», București, 1889.
 «Vescul», București, 1894,
 «Veselia», foaie umoristică, București, 1884.
 «Viața», București, 1895.
 «Viitorul», București, 1879.
 «Voci latine dela frați la frați», București, 1895.
 «Voința Craiovei», Craiova, 1895.
 «Voința Prahovei», Ploești, 1892.
 «Voința», București, 1884.
 «Vorba Românului», Botoșani, 1895.
 «Vocea», identică cu foaia Lupta și Ecoul, București, 1892.
 «Vremea», Craiova, 1896.

Notiță. Scrierile aci indicate sunt oprite de intra în liberala Țară ungurească. Cetitorii pot vedea, că în această listă se găsesc o mulțime de cărți școlare absolut inofensive din punctul de vedere politic.

Această listă de proscricție e o elecuentă oglindă a mult trîmbițatei libertăți maghiare.

GOANA CONTRA TRICOLORULUI ROMAN

În ziua a patra de Paști, cînd tinerii români din suburbiile Scheiul și Brașovul vechi jucau, după vechiul lor obicei, înaintea gimnasiului român, un polițist observă la unul dintre tineri, cu numele George Aldea din Brașovul vechiu, o mică funtă în pălărie, compusă din trei pantlici în culori românești. Polițistul merse atunci la vătăful și-l făcu atent, că cutare tinăr are la pălărie tricolorul român și că acest lucru nu este iertat. Vătăful voi atunci să provoace pe tinărul Aldea să-și ia jos tricolorul, dar polițistul i-a zis să-l lase în pace pentru acum, însă a doua zi să nu se mai prezenteze cu acele culori.

Așa ni s'a relatat, că s'a petrecut lucrul. George Aldea, care spune, că acea

funtă tricoloră i-a pus-o în pălărie o fată s'a prezentat în ziua următoare la joc fără funtă. Cu toate acestea, după cite-va zile Aldea a fost citat la poliție. El a spus lucrul cum s'a întîmplat, și că polițistul nu l'a provocat direct să ia jos tunta. Polițistul însă a susținut, că l'a provocat și că Aldea s'a opus. În urma aceasta Aldea, deși a negat, că s'ar fi oppus polițistului și a istorisit convorbirea sa că vătăful, a fost judecat de poliție și pedepsit la 5 zile închisoare și 59 fl., amendă, sau la cas că nu poate plăti, cu alte 10 zile închisoare. Aldea asigură, că nimeni nu l'a întrebat la poliție, dacă are dovezi pentru afirmările lui. A doua zi după pedepsire, Aldea a fost din nou chemat la poliție, fiind provocat să se declare în grabă, dacă e mulțumit cu sentința, ori nu. Flăcăul neorientat, adus în confuzie și teamă, ca să scape mai de grabă din situațiunea în care se afla, n'a mai anunțat recurs.

Așa ni s'a descris nouă cazul.

PRIGOANA ÎN BUCOVINA

În Bucovina domnește o mare iritațiune între Români din cauză că guvernul de acolo a pus la cale o nouă ediție de prigoană contra naționaliștilor români.

Mai deună zi, guvernul expulsă pe d. A. Deseanu, redactor al Patriei, sub pretext că ar fi luat parte la demonstrațiunile contra Mitropolitului Arcadie.

De atunci în coace mai fie-care număr al Patriei, al acestui valoros ziar român este confiscat sub pretext că ar coprinde cine știe ce articole sedicioase.

Pe de altă parte Rutenilor și Nemților din acea țară nu li-se întîmplă nimic, din contră «înțeleapta» cîrmuire mereu îi giugiuște și le face toate chefurile.

Mintea Austriacilor tot cea de pe urmă!

„DIE STARKE STELLUNG“

Die Wiener und Budapester publicistische Garde des Herrn von Széll wird nicht müde, die Schwäche der ohne Parlament regierenden Thun'schen Regierung im Vergleich zur «granitfesten» Stellung des Herrn von Széll zu beweisen. «Die gesammte liberale Partei», «die ganze Opposition»; kurz «das gesammte magyarische Parlament» ja «das ganze Land» stünde, nach dem Geschrei dieser ungewaschenen Press-Herolde im Lager des magyarischen Ministerpräsidenten mit der berüchtigten Formel.

Die Magyaren, die mit ihrer Frechheit schon so manches erreicht haben, glauben offenbar, dass solch' alberne Lügen noch gläubige Ohren finden könnten. Das magyarische Parlament ist alles eher als eine auch nur annähernd wahre Vertretung des «ganzen Landes». Im Hause in der «Sándor utca» tummeln sich wohl «Vertreter» der verschiedenen Stuhlrichter und Gensdarmrie-Abtheilungen, aber nicht solche der Bevölkerung Ungarns. In jenem sogenannten «Reichstag», mit dem die verschiedenen Wiener und Budapester Pressbestien so viel herumflunkern sitzen höchstens die Vertreter der magyarischen Puszta, also der verschwindenden Minderheit der Bevölkerung. Die Mehrheit aber der steuerzahlenden und blutopfernden Bürger Ungarns und Siebenbürgens ist im Budapester politischen Operetten-Hause nicht vertreten. Herr von Széll dürfte also im besten Falle das kossuthistische Element des Landes, nicht aber das Land selbst vertreten. Wenn das den magyarischen und magyaronischen Zeitungs-Handlangern als eine «starke», ja als eine «granifeste» Stellung vorkommt, so ist das ein ordinärer Schwindel. Die magyarische Regierung kann sich in die Brust werfen so viel will, thatsächlich steht

sie allein und verlassen, denn sie bedeutet nur die gewalthätige und tief unsittliche Usurpation der Macht im Lande. Wenn die Österreicher trotz und alle dem vor einer solchen Macht auf thönernen Füßen immer wieder erschrocken zusammenfahren und stets zurückweichen, so beweisen sie damit nur, dass ihnen der männliche Muth zum endlichen Drainhauen abgeht.

Gal.

DAS DEUTSCHE PROGRAMM IN ÖSTERREICH

Die rumänischen und slavischen Blätter beurtheilen das Programm der deutschen Parteien in Österreich sehr abfällig. Das kann nicht wundern. Die Forderungen die in diesem Programm aufgestellt sind enthalten so ziemlich was die Deutschen in Österreich nur irgendwie wünschen, dagegen wird auf die anderen Nationalitäten gar keine Rücksicht genommen. Und doch wäre eine solche Rücksicht gerade von Seiten der deutschen Parteien ein Gebot der politischen Klugheit gewesen. Ein durch und durch egoistisches Programm kann unmöglich als eine gerechte und vernünftige Grundlage zur Lösung einer grossen und vielverzweigten politischen Frage angesehen werden. Der grosse Fehler aller nationalpolitischen Programme im Habsburger Reich ist gerade dieses einseitige Hervorkehren der speciellen Forderungen einer Nationalität ohne besondere Erwägung der Wünsche anderer Nationalitäten.

Die Deutschen fordern die Aufrechterhaltung der gegenwärtigen Verfassung und die gesetzliche Bestimmung der deutschen Sprache als Vermittlungssprache. Die Notwendigkeit einer solchen Sprache für gewisse Zweige der Verwaltung bestreitet im Grunde

Niemand. Wenn aber die übrigen Nationalitäten die deutsche Sprache schon als eine solche *quasi* internationale Sprache gelten lassen, so fordern sie ihrerseits, mit Recht, ein ausreichendes Feld auf welchem ihre Sprachen als National-Sprachen zu gelten hätten. Unter dem Druck der heutigen Verfassung ist das jedoch unmöglich.

Die Deutschen hätten jedenfalls gar nichts eingebüsst, wenn sie die jetzige Verfassung aufgegeben und an deren Stelle die Einführung einer Föderativ-Verfassung gefordert hätten. Eine solche Forderung wäre der erste Schritt zu einer ersten Verständigung, namentlich wenn damit auch die Notwendigkeit einer allgemeinen ethnographischen Abgränzung der grossen Völker-Massen betont worden wäre.

Diese zwei Principien haben jedenfalls für die Lösung der Nationalitätenfrage und insbesondere für die zukünftige Stellung der Deutschen mehr Bedeutung als alle die zahlreichen Special-Postulate des erwähnten Programms. So lange die Deutschen es nicht einsehen werden, dass *sie* es sind, die, sowohl in ihrem eigenen als auch im Staatsinteresse, die Einführung des Föderativ Systems fordern müssten, solange verlieren sie vergeblich die Zeit mit der Verfassung von Programmen.

Schwarz-Gelb.

INFORMAȚIUNI

La congresul de tuberculose ținut la Berlin a luat parte și delegați maghiari, și spre bucuria unghurașilor noștri se zice — dacă e adevărat, — că Impăratul 'i-ar fi distins îndeosebi pe deputații unguri cu afabilitatea Sa. Impăratul s'ar fi întreținut mai mult cu profesorul *Korányi* întrebându-l între altele, dacă și în Ungaria bântuie tuberculosa?

Korányi răspunde, că da, mai ales în comitatele de Sud.

— Ce naționalități locuiesc în aceste comitate? — Intreabă împăratul.

— Mai mult unguri.

La ce s'ar fi exprimat Impăratul că: «e

*într'adevăr regretabil că și acest trunchiu vigurilor al Ungariei, e bântuit de această epidemie necruțătoare». De asemeni a mai conversat și Impărăteasa cu profesorul *Korányi* exprimându-și între altele deosebita sa bucurie, că poate vorbi și cu un învățat ungar și că iubește îndeosebi pe unguri, și își aduce cu plăcere aminte din timpurile care le-a petrecut în Țara Ungurească. Tot ast-fel și Impăratului 'și reimpăspătează adese în memorie strălucita primire, de care a fost împărtășit, când a cercetat Budapesta.*

S'a pus sub tipar

ANUARUL BUCUREȘILOR

CAROL GÖBL

PE ANUL 1899-1900

și va apare la 1 Iunie 1899.

Rugăm pe toți industriașii, comercianții, funcționarii, proprietarii, avocații, inginerii și particularii, cari nu sunt trecuți în Anuar sau sunt greșit trecuți, a ne trimite în cel mai scurt timp adresele d-lor corecte, spre a se publica **gratis** în Anuar.

Asemenea se primesc anunțuri cu prețuri moderate.

A se adresa: Institutului de Arte Grafice **CAROL GÖBL**, str. Dómneci 16.

Cu Preț Redus!

A apărut și se află de vânzare la «Tipografia», societate pe acțiuni în Sibiu

ȘCOALELE DIN BLAJ

STUDIUL ISTORIC

DE

NICOLAE BRANZEU

Profesor la liceul I. C. Brătianu în Pitești.

Prețul redus de la 1 fl. la 50 cr.

Pentru porto poștal încă 5 cr. mai mult